

Nr 31

Utlåtande i anledning av motion om långfristiga lån till nyetablerade företag.

I motionen II: 432 av herr *Sjönell* yrkas att riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag i syfte att säkerställa nyetablerade företags behov av långfristiga lån i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motionen

I motionen framhålles inledningsvis att småföretagen spelar en viktig roll i den svenska ekonomin, särskilt för näringslivets förnyelse och utveckling och för upprätthållande av en effektiv konkurrens. Denna slutsats gäller enligt motionären även för framtiden. Majoriteten av de mindre företagen uppges vara egenföretag, d. v. s. företag i vilka ägaren ensam eller tillsammans med sin familj svarar för hela arbetsinsatsen. Antalet egenföretag synes under senare år ha minskat ganska kraftigt, särskilt inom jordbruket, skogsbruket och fisket men även inom industrin och handeln. Motionären godtar i och för sig de strukturförändringar inom näringslivet som bl. a. tar sig uttryck i att företag läggs ned eller slås samman. Svagheten i den angivna utvecklingen anser han i stället bestå i att antalet nyetableringar är alltför litet i förhållande till antalet nedläggningar av företag.

Svårigheter att anskaffa erforderligt kapital utgör enligt motionären ett av de grundläggande problemen för den som vill starta ett eget företag. De åtgärder som på senare år vidtagits från statsmakternas sida bl. a. genom utvidgning av företagareföreningarnas långivningsverksamhet och genom ändringar i banklagstiftningen har, anser motionären, haft effekter för den kortfristiga finansieringen. Alltjämt saknas emellertid möjligheter till långfristig upplåning — varmed avses lån med minst tio års löptid — utan traditionella säkerheter. Motionären anser att sådana möjligheter bör skapas, antingen genom att staten ställer garanti för lån eller genom direkt utlåning från något av de kreditinstitut i vilka staten är delägare.

Vissa uppgifter i anslutning till motionerna

AB Industrikredit och AB Företagskredit har båda till uppgift att medverka vid finansiering av företrädesvis mindre och medelstora företag genom att lämna huvudsakligen långfristiga lån. Långgivningen från AB Industrikredit avser primärkrediter mot betryggande säkerhet i form av pant eller borgen av staten, kommun eller bank. AB Företagskredit tillhandahåller sekundärkrediter mot säkerhet som bolaget finner betryggande. Den längsta tillåtna löptiden för lånen är 20 år. Bolagens utlåningskapacitet bestäms av deras upplåningsrätt, som i sin tur står i viss relation till storleken av vederbörande bolags garantifond och eget kapital. Utlåningskapaciteten var vid utgången av år 1969 för AB Industrikredit 1 580 milj. kr. och för AB Företagskredit 208 milj. kr. Vissa uppgifter om företagens utlåning under senare år lämnas i följande tabell.

Utlåning från AB Industrikredit och AB Företagskredit 1966—1969 (milj. kr.)

År	AB Industrikredit			AB Företagskredit		
	Utestående lån vid årets slut	Beviljade men ej utlåmnade lån vid årets slut	Nettolånggivning under året	Utestående lån vid årets slut	Beviljade men ej utlåmnade lån vid årets slut	Nettolånggivning under året
1966	588	271	136	60	35	26
1967	759	303	178	84	44	25
1968	978	230	217	121	41	36
1969	1 167	344	191	150	58	30

Bolagens upplåning sker nästan helt i form av reverslån hos allmänna pensionsfonden.

Från *statens hantverks- och industrilånefond* ställs medel till förfogande för företagareföreningarnas långgivning till hemslöjds-, hantverks- och småindustriföretag. Vidare har för garantigivning en ram för statsgaranti fastställts till 80 milj. kr. Lån för vilket garanti beviljats benämns industrigarantilån. Den som av företagareförening beviljas kreditstöd i form av lånegaranti eller direkt lån skall ställa »den säkerhet som med hänsyn till hans ekonomiska ställning och behov av rimlig ekonomisk rörelsefrihet samt till omständigheterna i övrigt kan påfordras». Kan sökanden erbjuda sådan säkerhet att lån anses kunna lämnas av en enskild kreditinrättning enligt vedertagna bankmässiga grunder, får kreditstöd beviljas endast om synnerliga skäl föreligger. Kreditstöd kan lämnas för såväl byggnads- som maskininvesteringar samt, om särskilda skäl föreligger, för förvärv av fabriksbyggnad eller anskaffning av omsättningstillgångar. Lånens löptid skall vara högst tio år eller om särskilda skäl finns högst tjugo år. Amorte-

ringsfrihet kan medges under högst tre år. Kreditstödet omfattning framgår av följande tablå (milj. kr.):

	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Beviljade industri- garantilån	42	44	75	62
Beviljade direktlån	51	51	39	59

Genom år 1968 beslutade ändringar i banklagstiftningen erhöll bankinstituten vidgad rätt att lämna kredit utan säkerhet, s. k. *blancokredit* (prop. 143, BaU 60). I motiveringen för förslagen härom anförde chefen för finansdepartementet att kravet på säkerhet för kredit ibland kan leda till svårigheter från kreditförsörjningssynpunkt för ett företag, vars prognos bedöms vara god men som saknar bankmässiga säkerheter. Detta ansågs kunna gälla framför allt nystartade småföretag samt mindre och medelstora industriföretag. Även bankoutskottet underströk att den vidgade rätten att lämna blancokrediter kunde få särskild betydelse för de mindre och medelstora företagen.

Sveriges investeringsbank och Sparbankernas bank bildade 1968 ett företag, *Svensk Företags Garanti AB*, med inriktning främst på mindre och medelstora företag som saknar bankmässiga säkerheter för sina projekt. Institutet kan genom borgensteckning göra det möjligt för sådana företag att få en längre gående finansiering än som skulle vara möjlig med enbart övriga bankmässiga säkerheter. Institutets garantiåtaganden uppgick vid slutet av år 1969 till 1,1 milj. kr.

Tidigare behandling av likartade motioner

Riksdagen har sedan länge årligen fått ta ställning till motioner, i vilka behandlats problem i samband med nyetablering av företag och vari bl. a. finansieringsmöjligheter för mindre och medelstora företag berörts (se t. ex. BaU 1966: 32, 1967: 57, 1968: 30, 1969: 10). Förra året förelåg motioner, till stora delar likalydande med den nu behandlade, vilka mynnade ut i en hemställan om utredning rörande den kategori av företag där ägaren själv svarar för större delen av arbetsinsatsen. Bl. a. dessa motioner ingick i underlaget för utskottets enhälliga, av riksdagen godkända hemställan om utredning angående mindre och medelstora företag (jfr utskottets utlåtande nr 30).

Utskottet

Den diskussion som förs i den nu behandlade motionen tar sikte på svårigheter som kan föreligga vid nyetablering av mindre företag i form av

egenföretag. Särskilt berörs därvid frågan om anskaffande av kapital, framför allt långfristigt sådant. Motionären anser att den som vill etablera sig som företagare bör kunna få möjlighet att ta upp lån med minst tio års löptid utan traditionell säkerhet.

Utskottet har ovan redovisat olika kreditmöjligheter som står till buds för den kategori av företag som motionären avser. Dessa gäller såväl kortfristig som långfristig finansiering och torde i huvudsak kunna tillgodose de aktuella behoven. Ytterligare insatser kan emellertid behöva göras för att anpassa kreditmöjligheterna till föreliggande behov. De överväganden härom som kan vara erforderliga bör enligt utskottets mening i första hand ankomma på den delegation för de mindre och medelstora företagen, vars uppgifter utskottet redovisat i sitt utlåtande nr 30. Att riksdagen nu skulle föranstalta om särskild utredningsverksamhet vid sidan av delegationen men inom dess kompetensområde kan utskottet inte finna motiverat.

Utskottet hemställer därför

att riksdagen avslår motionen II: 432.

Stockholm den 23 april 1970

På bankoutskottets vägnar:

NILS STÅHLE

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle (s), Åke Larsson (s), Åkerlund (m), Larfors (s)*, Stadling (s) och Annerås (fp);

från andra kammaren: herrar Franzén i Motala (s), Bengtsson i Landskrona (s)*, Börjesson i Glömminge (cp), Rask (s)*, Fridolfsson i Rödeby (s), Löfgren (fp) och Åsling (cp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar Annerås (fp), Börjesson i Glömminge (cp), Löfgren (fp) och Åsling (cp), vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Den diskussion som — — — (= utskottet) — — — utan traditionell säkerhet.

Utskottet har ovan redovisat olika kreditmöjligheter som står till buds för den kategori av företag som motionären avser. Dessa torde i många fall tillgodose de aktuella behoven. I vissa hänseenden föreligger dock, som motionären framhåller, svårigheter för den som vill starta ett eget företag

att skaffa erforderligt kapital. Detta gäller särskilt i fråga om långfristigt kapital i den mån den lånesökande inte kan erbjuda traditionella säkerheter. Det är enligt utskottets uppfattning angeläget att möjligheter även till sådan kreditgivning skapas. Detta kan, som motionären anför, ske antingen genom att staten ställer garanti för sådana lån eller genom direkt utlåning från något av de kreditinstitut i vilka staten är delägare. Formerna för att tillgodose nu berörda kreditbehov bör enligt utskottets mening skyndsamt utredas genom Kungl. Maj:ts försorg, varefter förslag till åtgärder bör föreläggas riksdagen.

Utskottet hemställer alltså

att riksdagen med bifall till motionen II: 432 hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning rörande långfristiga lån till nyetablerade företag i enlighet med vad utskottet ovan anför.»